

Stan wojenny w dokumentach władz PRL (1980-1983)

Stan wojenny w dokumentach władz PRL (1980-1983), wybór, wstęp i oprac. Bogusław Kopka, Grzegorz Majchrzak, (seria „Dokumenty”, t. 6).

Nakład wyczerpany

Na tom składają się 54 nie publikowane dotychczas dokumenty pochodzące z archiwów państwowych, w tym Archiwum Akt Nowych, Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN oraz zbiorów prywatnych. W pracy zaprezentowano źródła pisane, wytworzone przez aparat władzy PRL, a dotyczący genezy, przebiegu i skutków wprowadzenia w Polsce 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego. Są to m.in. dokumenty Biura Politycznego KC PZPR, Sztabu Operacji "Lato `80", Ośrodka Opinii Publicznej i Studiów Programowych Komitetu ds. Radia i Telewizji, oficjalna korespondencja.

Celem tomu jest jak najszersze zaprezentowanie wyboru źródeł pisanych wytworzonych przez aparat władzy PRL, a dotyczących genezy, przebiegu i skutków wprowadzenia w Polsce 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego. Stąd w publikacji znalazły się m.in. materiały operacyjne służb podległych MSW, sprawozdania ze wspólnych posiedzeń kierownictw MSW i MON, zapisy z telekonferencji gen. Wojciecha Jaruzelskiego i Kazimierza Barcikowskiego z aktywnym partyjnym (grudzień 1981 r.), dyskusji na posiedzeniu Biura Politycznego (czerwiec 1982 r.), fragmenty zapisu rozmów prowadzonych przez dowódców jednostek wojskowych szturmujących kopalnię "Wujek", protokoły z posiedzeń komitetów wojewódzkich PZPR, Sztabu Operacji "Lato 80", wyniki badań sondażowych Ośrodka Badania Opinii Publicznej i Studiów Programowych Komitetu ds. Radia i Telewizji "Polskie Radio i Telewizja" oraz bogaty zbiór korespondencji. Ze względu na specyfikę prezentowanych źródeł wymagana jest przy ich analizie szczególna ostrożność.

[Wersja elektroniczna książki](#)

* * *

Przygotowania do internowania członków opozycji rozpoczęto jeszcze w 1980 r., najstarsza z zachowanych list osób przewidzianych do internowania nosi datę 28 października 1980 r. Na potrzeby stanu wojennego utworzono 52 ośrodki internowania/odosobnienia.

Operacja "Jodła", czyli akcja internowania rozpoczęła się 12 grudnia po godzinie 23.00, jeszcze przed formalnym wprowadzeniem stanu wojennego przez Radę Państwa. Już pierwszej nocy internowano ponad 3 tys. osób, w tym niemal wszystkich członków Komisji Krajowej NSZZ "Solidarność". Internowania udało się uniknąć jedynie nielicznym przywódcom, byli to m.in. Zbigniew Bujak, Władysław Frasyniuk, Bogdan Lis, Mieczysław Gil. W okresie stanu wojennego wydano 10 132 decyzji o internowaniu w stosunku do 9 736 osób. W miejscach odosobnienia przebywało równocześnie maksymalnie - według danych Ministerstwa Sprawiedliwości - 5128 internowanych, w tym 313 kobiet (stan z 21 grudnia 1981 r.)¹. Internowania objęły nie tylko przywódców i doradców NSZZ "Solidarność", ale również działaczy innych niezależnych organizacji społeczno-politycznych (NZS, NSZZ RI, KIK, KPN, ROPCziO i in.) oraz niektórych członków PZPR zaangażowanych w "struktury poziome". Internowano też byłych przywódców partii i państwa z Edwardem Gierkiem na czele.

Wraz z łagodzeniem rygorów stanu wojennego liczba ośrodków odosobnienia ulegała zmniejszeniu. Zwalniano też ich "pensjonariuszy", wykorzystując ten fakt skwapliwie w celach propagandowych oraz dla skłócenia opozycji. Internowanych próbowano poddać "reedukacji". Najbardziej opornych trzymano w "izolacji" do grudnia 1982 r.

Bogusław Kopka, Grzegorz Majchrzak

Prezentujemy poniżej jeden z pięćdziesięciu czterech dokumentów, które znajdują się w przygotowywanym przez Biuro Edukacji Publicznej IPN tomie dokumentów dot. stanu wojennego w Polsce.

Nr 42

1982 wrzesień 13, Warszawa - Notatka służbowa z przeprowadzonej wizytacji w ośrodkach odosobnienia w Uhercach, Łupkowie i Załężu-Rzeszowie

Warszawa, dnia 13 września 1982 r.

Notatka Służbowa

z przeprowadzonej wizytacji w Ośrodkach Odosobnienia w: Uhercach, Łupkowie³ i Załężu-Rzeszowie.

Wizytacji w dniach 7-10 IX 82 r. dokonali:

- mjr W. Adamczak - zastępca naczelnika Wydziału Ochrony i Dowodzenia CZZK
- ppłk B. Rożnowski - st. inspektor Wydziału Inspekcji CZZK

stwierdzając, co następuje:

I. Ośrodek Odosobnienia w Uhercach

1. Charakterystyka internowanych.

Stan faktyczny internowanych w dniu wizytacji, tj. 8 IX [19]82 r., wynosił 99 osób, stan ewidencyjny - 124. Ośrodek uruchomiony został ponownie z dniem 16 VIII [19]82 r. Większość internowanych (51) została przetransportowana z ośrodków w Grodkowie i Głogowie, gdzie systematycznie naruszali porządek i bezpieczeństwo, co obrazują meldunki składane do CZZK. Internowani ci od czasu przybycia nie zmienili swojego negatywnego zachowania pomimo, że warunki internowania w Uhercach są dla nich korzystniejsze. Sale mieszkalne otwarte są przez całą dobę. Przebywa w nich po 3-4 internowanych, a w godzinach 8-18.00 korzystają oni bez ograniczeń z możliwości przebywania na powietrzu.

Z analizy książki przebiegu służby dowódcy zmiany wynika, że internowani przeciwstawiali się ustalonemu porządkowi w następujących formach:

- niszczenia technicznych urządzeń ochronnych, np. w dniu 18 VIII [19]82 r. wyłamali kratę w pawilonie 1-szym, w dniu 19 VIII br. uszkodzili siatkę spacernika, w dniu 20 VIII br. spowodowali awarię światła i wybili szybę w dyżurce oddziałowego, w dniu 27 VIII br. ponownie uszkodzili siatkę spacernika, w dn. 7 IX [19]82 r. wybili blendę w oknie korytarza i powtórzyli to samo w dniu 10 IX [19]82 r., kiedy administracja założyła nową blendę.
- uniemożliwiania wykonywania funkcjonariuszom codziennych obowiązków służbowych, np. w dn. 19 VIII br. po przejściu przez otwór w rozprutej siatce spacernika i wejściu na teren zakazany odmówili dobrowolnego powrotu, w wyniku czego funkcjonariusze zmuszeni byli użyć siły fizycznej i wynieść, w dn. 21 VIII [19]82 r. trzech internowanych odmówiło opuszczenia sali widzeń, nagminnie uniemożliwiają przeprowadzanie przeszukań osobistych i pomieszczeń poprzez stawianie biernego oporu, grupowanie się w pomieszczeniach, otaczanie funkcjonariuszy, blokowanie wejścia do pomieszczenia, blokowanie kraty wejściowej do oddziału, zasłanianie sprzętu. Utrudniają przeprowadzanie apeli poprzez chowanie się pod łózkami, blokowanie wejść na oddział i [do] pomieszczeń, przemieszczanie się w salach.
- dopuszczania się czynnej napaści na pełniących służbę funkcjonariuszy, np. w dniu 7 IX [19]82 r. na interweniujących funkcjonariuszy wylano gorącą wodę, w dn. 1 IX [19]82 r. jeden z oddziałowych został uderzony pięścią w brzuch.
- podejmowania różnych protestów, np. w dn. 17 VIII br. 49 internowanych odmówiło przyjęcia śniadania, a 10 odmówiło wyjścia na spacer, w dn. 18 VIII br. grupa internowanych odmówiła przyjęcia obiadu, w dn. 20 VIII ponownie odmówiono wyjścia na spacer oświadczając, że chcą się poruszać po całym terenie jednostki, w dn. 21 VIII br. grupa 50 internowanych odmówiła przyjęcia śniadania, podając jako motyw, że nie lubią zupy mlecznej, w dn. 31 VIII [19]82 r. zorganizowali zbiorową demonstrację na placu spacerowym połączoną ze śpiewaniem pieśni o treści antypaństwowej, niesieniem transparentów i próbami przechodzenia przez ogrodzenie.
- gróźb, ubliżania, wyzywającego i lekceważącego zachowania się, odmowy podawania nazwisk, odmowy wykonywania najprostszych poleceń, niepodporządkowywania się

nakazom i zakazom regulaminu.

- wytwarzania nielegalnych pieczęci, emblematów, rysunków, napisów, piosenek i transparentów o treści wymierzonej w organa władzy i administracji państwowej, stanowi wojennemu i ZSRR.

Populację internowanych ilustruje załącznik nr 1.

2. Działalność administracji.

Funkcję komendanta ośrodka sprawuje naczelnik zakładu karnego w Uhercach ppłk M. Kara. W obu oddziałach mieszkalnych służbę pełnią stali oddziałowi i wychowawcy. Załoga liczy 128 funkcjonariuszy, w tym 71 w dziale ochrony. Po ponownym uruchomieniu ośrodka komendant przyjął koncepcję postępowania z internowanymi stosowaną z pozytywnym skutkiem przed zawieszeniem ośrodka, a polegającą na szerokim wachlarzu odstępstw od regulaminu w zakresie dodatkowych widzeń, swobody poruszania się, niezamykania cel itp., przy jednoczesnym nieegzekwowaniu podstawowych nakazów i zakazów. Wobec aktualnie przebywającej w ośrodku grupy internowanych koncepcja ta nie przyniosła pozytywnych rezultatów, o czym świadczą opisane uprzednio zachowania. Pomimo tych zachowań komendant ośrodka nie stosował indywidualnej odpowiedzialności dyscyplinarnej nawet w przypadkach skierowania sprawy do prokuratora oraz utrzymywał w dalszym ciągu odstępstwa od regulaminu w stosunku do ustalonych prowodyrów. Np. w piśmie do dyrektora OZZK w Rzeszowie z dn. 20 VIII [19]82 r. wystąpił z wnioskiem o przetransportowanie 5 internowanych, którzy brali czynny i aktywny udział w opisanych wyżej wydarzeniach. Mimo niekiedy negatywnej opinii wychowawców udzielił niektórym z nich dodatkowych widzeń i zezwolił na otrzymanie paczek.

Powyższe postępowanie komendant uzasadnił kontynuacją swojej koncepcji i nieskutecznością dostępnych kar regulaminowych oraz założeniem, że w przypadku bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa jednostki w każdej chwili skutecznie zapobiegnie wystąpieniu internowanych.

W rozmowach funkcjonariusze, oceniając stosunek internowanych do siebie, wskazywali na demonstracyjną nienawiść do oficerów przy jednoczesnej aprobachie służby oddziałowego.

Funkcjonariusze okazywali zmęczenie psychiczne i fizyczne oraz brak reakcji na wulgaryzm, bezczelność i niewykonywanie poleceń przez internowanych.

W trakcie wizytacji stwierdzono, iż przemarsz grupy internowanych do łaźni odbywa się w bezpośrednim sąsiedztwie bramy głównej i wartowni, co stwarza możliwość brawurowego ataku internowanych, zaboru kluczy i dokonania zbiorowej ucieczki. W związku z czym polecono wykonać ogrodzenie wzdłuż wartowni oddzielające rejon bramy.

II. Ośrodek odosobnienia w Łupkowie

1. Charakterystyka internowanych.

Ośrodek ponownie został uruchomiony w dn. 27 VIII [19]82 r. Stan faktyczny internowanych w dniu wizytacji, tj. 9 IX [19]82 r., wynosił 111 osób, ewidencyjny - 118.

Internowani przetransportowani zostali z Ośrodka w Załężu-Rzeszowie w związku z wypadkiem nadzwyczajnym zbiorowego nieposłuszeństwa i dewastacji sal mieszkalnych. Osadzeni zostali w dwóch pawilonach. Podobnie jak w Ośrodku w Uhercach stworzono internowanym szerokie możliwości w zakresie swobodnego poruszania się i widzeń. Od początku pobytu internowani podjęli szereg negatywnych zachowań przeciwko ustalonemu porządkowi. Np. w dniu 28 VIII [19]82 r. grupa internowanych przecięła siatkę odgradzającą teren ośrodka, dostając się bezpośrednio w sąsiedztwo bramy głównej i wieżyczki wartowniczej, wznosząc okrzyki i ubliżając funkcjonariuszom pełniącym służbę, prowokując ich swoim zachowaniem i nie reagując na wezwania funkcjonariuszy. W podobny sposób internowani zachowali się w dniu 31 VIII [19]82 r.

W dniu 5 IX [19]82 r. po zmroku dwóch internowanych dokonało ucieczki z obrębu ośrodka, przecinając dwie linie ogrodzenia w siatce. Internowani ci zgłosili się sami do ośrodka następnego dnia rano.

W stosunku do funkcjonariuszy internowani przyjmują podobne wyzywające i prowokujące postawy oraz negatywne formy zachowań jak w ośrodku w Uhercach.

Populację internowanych w ośrodku w zakresie wykształcenia, zatrudnienia i wieku ilustruje załącznik nr 2.

2. Działalność administracji.

Funkcję komendanta ośrodka sprawuje naczelnik zakładu karnego mjr E. Dobrowolski. W obu oddziałach mieszkalnych służbę pełnią stali oddziałowi i wychowawcy. Załoga liczy 71 osób, w tym w dziale ochrony 35 funkcjonariuszy. Aktualnie na zwolnieniach lekarskich przebywa 10 funkcjonariuszy. Komendant ośrodka przyjął wobec nowej grupy internowanych podobną koncepcję postępowania jak komendant ośrodka w Uhercach. Uwzględniając stan faktyczny internowanych (111), stopień zagrożenia bezpieczeństwa ośrodka z ich strony oraz fizyczne możliwości przeciwdziałania przez administrację, dyrektorowi OZZK w Rzeszowie wydano dyspozycję oddelegowania 15 funkcjonariuszy z innych jednostek celem wzmocnienia załogi w Łupkowie. Mimo licznych przejawów negatywnych zachowań ze strony internowanych również nie wykorzystuje możliwości dyscyplinującego oddziaływania poprzez środki dyscyplinarne.

Biorąc pod uwagę położenie ośrodka w oddaleniu od jednostek współdziałających i zachowanie internowanych, kadra ośrodka znajduje się w sytuacji niewątpliwie bardzo trudnej.

III. Ośrodek Odosobnienia w Załężu-Rzeszowie

1. Charakterystyka internowanych.

Ośrodek funkcjonuje od wielu miesięcy. W dniu wizytacji, tj. 9 IX [19]82 r., na miejscu przebywało 69 internowanych, stan ewidencyjny wynosił 107 osób. Analizą objęto okres nasilenia negatywnych form zachowań w ostatnim miesiącu, kiedy stan internowanych wynosił ok. 180 osób. W czasie tym ujawniono: np. w dn. 24 VIII br. w czasie przeszukania

sal mieszkalnych znaleziono radioodbiorniki, aparat fotograficzny, mikrofon oraz liczne ulotki propagandowe. W dniu tym internowani demonstracyjnie wystawili miski i talerze na schody, protestując przeciwko chwilowemu brakowi wody. W dn. 27 VIII br. ze strony ok. 180 internowanych doszło do zbiorowego zakłócenia porządku i bezpieczeństwa w ośrodku, w czasie którego internowani zdewastowali sale mieszkalne (w niektórych salach pozrywali parkiet, wyrwali obudowy urządzeń sanitarnych, w trzech salach wybili otwory do sal sąsiednich o wymiarach ok. 80x80 cm, w jednej sali wybili otwór na korytarz przy futrynie drzwi, w kilku salach zniszczyli sprzęt kwaterunkowy). Funkcjonariusze nie podjęli żadnego przeciwdziałania prawnymi środkami przymusu.

W wyniku tych wystąpień 118 internowanych przemieszczonych zostało do ośrodka w Łupkowie, a po przeprowadzeniu przeszukania pomieszczeń znaleziony został magnetofon kasetowy oraz wiele materiałów propagandowych.

Oceniając zachowanie się internowanych w tym ośrodku należy stwierdzić, że nie różni się ono w swych formach od zachowania internowanych w ośrodkach w Uhercach i Łupkowie. Populację internowanych przebywających w ośrodku ilustruje załącznik nr 3.

2. Działalność administracji.

Funkcję komendanta ośrodka sprawuje naczelnik aresztu mjr W. Kroczek, aktualnie przebywający na urlopie. Zastępuje go jego zastępca mjr M. Bajda. Internowani przebywają w wydzielonym oddziale V, w którym pełnią służbę stali oddziałowi i wychowawca. Sale mieszkalne otwarte są przez całą dobę, a w godzinach 8-18.00 internowani mają nieograniczoną możliwość wykorzystania placu spacerowego. Załoga aresztu liczy etatowo 148 osób, w tym w dziale ochrony 86 funkcjonariuszy.

Stosunek komendanta ośrodka do negatywnych zachowań internowanych charakteryzuje się daleką idącą tolerancją, niewyciąganiem żadnych konsekwencji dyscyplinarnych nawet w sprawach kierowanych do prokuratury przy jednoczesnych szerokich odstępstwach regulaminowych, zwłaszcza udostępnianiu bez ograniczeń możliwości korzystania przez internowanych z rozmów telefonicznych (ponad 200 rozmów w ostatnich 2 miesiącach).

We wszystkich wizytowanych ośrodkach stwierdzono, iż większość internowanych nie czyni najmniejszych starań o utrzymanie w salach mieszkalnych porządku i czystości. Panuje w nich ogólny bałagan, nieporządek i brud. Związane jest to po części z nadmiarem osobistego bagażu oraz żywności dostarczanej przez Kościół i instytucje charytatywne. Na podstawie dokonanej oceny zachowania się internowanych, wybranych danych charakteryzujących ich zbiorowość oraz analizy działalności administracji wizytowanych ośrodków odosobnienia nasuwają się do rozpatrzenia następujące

Wnioski

1. Wykorzystując stworzone warunki swobody zwłaszcza w zakresie otwarcia cel, swobodnego kontaktowania się w okresie całej doby, swobody zgromadzeń, dowolnego poruszania się w obrębie wyznaczonego terenu, ilości i czasu trwania widzeń, internowani z powodzeniem realizują działalność skierowaną przeciwko porządkowi w ośrodkach,

wymuszając i eskalując coraz to większe odstępstwa od regulaminu oraz demonstrując swoją zwartość działania i wrogość wobec władzy.

2. Część internowanych w dalszym ciągu w warunkach internowania kontynuuje działalność skierowaną przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu publicznemu, głównie poprzez wytwarzanie nielegalnych materiałów propagandowych i pamiątkarskich, przemycanych poza ośrodki przy pomocy kleru i rodzin.
3. Demonstracyjną i prowokacyjną działalność wymierzoną przeciwko porządkowi, dyscyplinie i bezpieczeństwu ośrodków inspirują i organizują byli etatowi działacze związku oraz osoby posiadające wyższe wykształcenie. Natomiast głównymi uczestnikami wystąpień i wykonawcami negatywnych planów są młodzi robotnicy i urzędnicy.
4. Pomiędzy internowanymi zachodzi proces kształtowania się więzi społecznej o negatywnych cechach ideologicznych wobec panującego ustroju. Następuje identyfikacja celów. Rolę znaczącą w tym procesie odgrywają przywódcy.
5. Działalność internowanych przeciwko porządkowi w ośrodkach i bezpieczeństwu także publicznemu odbywa się przy silnym wsparciu moralnym i materialnym ze strony kleru, większości rodzin oraz niektórych warstw społeczeństwa.
6. Internowani otrzymują w nadmiernych ilościach pomoc materialną od instytucji charytatywnych, a zwłaszcza Episkopatu, miejscowego kleru, PCK i MCK, co wzmacnia poczucie bezpieczeństwa internowanych i domniemanie słuszności występowania z określoną ideologią.
7. Negatywne formy zachowań internowanych wywierają niekorzystny wpływ na przebywających wspólnie w ośrodkach skazanych lub tymczasowo aresztowanych.
8. Negatywnym formom zachowań oraz buntowniczym wystąpieniom internowanych godzącym w porządek i bezpieczeństwo w niedostatecznym stopniu przeciwstawiają się komendanci ośrodków oraz kadra kierownicza i oficerska, nie pociągając internowanych do odpowiedzialności dyscyplinarnej i nie stosując prawnych środków przymusu.
9. Wobec negatywnych zachowań ze strony internowanych większość kadry zatrudnionej w bezpośrednim kontakcie z nimi jest już wyczerpana psychicznie, a uwzględniając natarczywość, agresję i różne formy zagrożenia ze strony internowanych - toleruje to zachowanie.
10. Internowani w swoich działaniach próbują w różnych formach nacisków i presji psychicznej wywrzeć wpływ i podporządkować swoim celom kadre podoficerską ośrodków, a zwłaszcza oddziałowych.
11. W pracy z internowanymi negatywny wpływ wywierają wytworzone u funkcjonariuszy stereotypy postępowania ze skazanymi.
12. Komendanci ośrodków, będąc jednocześnie naczelnikami jednostek więziennych, wobec negatywnych zachowań internowanych stwarzają sobie wewnętrzną motywację do zajmowania się działalnością jednostek, pozostawiając problematykę internowanych osamotnionej kadrze oddziałowych i wychowawców.
13. Ośrodki odosobnienia pozbawione są systematycznego i zgodnego z obowiązującymi przepisami nadzoru i kontroli ze strony organów prokuratury i nadzoru sądowego. Niewystarczające działania w tym kierunku podejmują również OZZK i CZZK.
14. Podstawowym warunkiem oddziaływania na postawy internowanych jest konieczność i

możliwość ich identyfikowania przez funkcjonariuszy oraz fotograficznego dokumentowania zachowań internowanych.

15. Zapobieganie przemycaaniu nielegalnych materiałów propagandowych i pamiątkarskich wymaga konsekwentnego realizowania szczegółowych przeszukań osobistych internowanych udających się np. na widzenia, do lekarzy poza obręb ośrodka i powracających z tych miejsc.

16. Utrzymanie względnego stanu porządku, dyscypliny i bezpieczeństwa wśród internowanych oraz skuteczne i szybkie zapobieganie ich zbiorowym wystąpieniom jest możliwe przy ograniczeniu liczby internowanych do 40-60 osób w zależności od wielkości załogi, architektury jednostki i jej zabezpieczenia technicznego oraz konsekwentnej, zdecydowanej i aktywnej postawie komendanta ośrodka.

1. (mjr W. Adamczak)a

2. (ppłk B. Roźnowski)b

Załącznik nr 1

Charakterystyka internowanych w Ośrodku Odosobnienia w Uhercach wg stanu na dzień 8 IX 1982 r.

Wykształcenie

- podstawowe - 12
- zawodowe - 33
- średnie ogólnokształcące - 10
- średnie zawodowe - 41
- wyższe - 28

.....

124

Zatrudnienie przed internowaniem

- etatowi pracownicy "Solidarności" - 4
- robotnicy - 84
- pracownicy umysłowi - 28
- niezatrudnieni - 8

Wiek

- 17-25 lat - 7
- 26-30 lat - 35
- 31-40 " - 46
- 41-50 " - 32
- 51 i więcej - 4

Rodzaj wykształcenia wyższego

- inżynier górnik - inżynier budowlany
- nauczyciel - elektronik
- ekonomista - lekarz
- inżynier mechanik - inżynier sanitarny
- architekt - historyk
- technolog - inżynier elektryk
- inżynier metalurgii - prawnik
- informatyk

Załącznik nr 2

Charakterystyka internowanych w Ośrodku Odosobnienia w Łupkowie wg stanu na dzień 9 IX 1982 r.

Wykształcenie:

- podstawowe - 7
- zawodowe - 24
- średnie ogólne - 11
- średnie zawodowe - 40
- wyższe - 36

.....
118

Zatrudnienie przed internowaniem:

- robotnicy - 45
- pracownicy umysłowi - 38
- działacze zawodowi "Solidarności" - 16
- naukowcy - 8
- niezatrudnieni - 11, w tym 3 studentów

.....
118

Wiek

- 17-25 lat - 7
- 26-30 lat - 27
- 31-40 lat - 56
- 41-50 lat - 26
- 51 i więcej - 2

.....
118

Rodzaj wykształcenia wyższego

- fizyk - 2 - nauczyciel - 5
- ekonomista - 4 - prawnik - 4
- historyk - 4 - administrystac - 1
- psycholog - 2 - teolog - 1
- automatyk - 1 - mechanik - 6
- chemik - 1 - filolog - 1
- dziennikarz - 2 - elektryk - 1
- socjolog - 1

.....

36

Załącznik nr 3

Charakterystyka internowanych w Ośrodku Odosobnienia w Rzeszowie według stanu na dzień 10 IX 1982 r.

(łącznie 69 internowanych)

Wykształcenie

- podstawowe - 2
- zawodowe - 9
- średnie ogólnokształcące - 8
- średnie zawodowe - 15
- wyższe - 35

w tym:

- socjolog - 3
- inżynier mechanik - 4
- nauczyciel - 2
- filolog - 1
- inżynier górnik - 2
- chemik - 2
- fizyk - 3
- historyk - 2
- romanistyk - 1
- filozof - 2
- prawnik - 3
- konstruktor - 1
- inżynier transportu - 1
- inżynier elektromechanik - 1
- ekonometryk - 1
- matematyk - 2
- historyk sztuki - 1
- ekonomista - 2
- inżynier technolog - 1

Zawód

- etatowi pracownicy "Solidarności" - 9
- robotnicy - 14
- pracownicy umysłowi - 34
- naukowcy - 4
- rolnicy - 3
- studenci - 2
- niezatrudnieni - 3

Wiek

- 17-25 lat - 1
- 26-30 - 19
- 31-40 - 34
- 41-50 - 8
- 51 i więcej - 7

Źródło: Archiwum CZZK, 98/9/1, mps.

Przypisy

1 Główne kierunki działania resortu sprawiedliwości w 1982 roku, Warszawa 1983, s. 71.

2 O warunkach bytowych panujących w ośrodkach internowania zob. w raporcie Prawa człowieka i obywatela w PRL. 13 XII 1981 - 31 XII 1982, Paryż 1983.

3 Powinno być w Łupkowie Nowym, w ówczesnym województwie krośnieńskim. Informacje o lokalizacji pozostałych ośrodków można znaleźć w dokumencie nr 7.

a Powyżej nieczytelny podpis odręczny.

b Powyżej nieczytelny podpis odręczny.

c Tak w tekście.

Gdzie kupić publikacje: